

Schador D. Kimbanga, 'Tito Base' (2014), Het Cobra Museum van de Angolese kunstenaar Chinga. Alle genoemde werken in dit stuk zijn te zien in KAdE.

Afrika is booming

De tentoonstellingen over hedendaagse Afrikaanse kunst volgen elkaar rap op in Nederland. Het Cobra Museum kwam met 'Kosmogonie' en 'Kunst uit het Marokkaanse modernisme', Kunsthall Rotterdam met 'In the Black Fantastic' en nu is de Afrikaanse kunstcollectie van verzamelareschichtpaar Schulting te zien in Amersfoort. Waar komt die belangstelling ineens vandaan? Is die oprecht, of wordt er vooral ingespeeld op een maatschappelijke trend?

Door Susan Nortier

Het echtpaar Schulting kocht zijn eerste jonge Afrikaanse kunstwerk vijf jaar geleden, bij kunstencentrum CBK Zuidoost. Het is een houtsnede van Ephrem Solomon, uit Ethiopië. 'Ik woonde als kind in Ethiopië, en voelde me er onmiddellijk mee verbonden', vertelt Carla Schulting tijdens de presentatie van de expositie 'Africa Supernova', in Kunsthall KAdE. Inmiddels is Solomon internationaal bekend.

Two delen van het drieluk 'A Man's Ordeal (triptych)' (2022), Johnson Eziefula, geboren in Lagos, Nigeria.

Nieuwsgierig naar meer kunst van jonge Afrikaanse makers, begon het echtpaar een onlinezoektocht naar galeries op het hele Afrikaanse continent. 'Het viel ons op hoeveel goede kunst er is in Afrika', zegt Pieter Schulting. De expositie omvat werk van 130 kunstenaars uit 33 van de 54 Afrikaanse landen.

'Deze groep woont en produceert in Afrika, in tegenstelling tot Afrikanen die vanuit Europese kunststeden opereren', benadrukt Kunsthall KAdE-directeur Robbert Roos. 'Wij willen met onze collectie de breedte en rijkdom van deze kunst laten zien', vertelt Pieter Schulting. De verzameling laat zien dat jonge Afrikanen voornamelijk figuratief werken en zichzelf als vertrekpunt nemen. Hun werk is persoonlijk, vaak kleurrijk, direct, en zeer divers. De Afrikaanse landen verschillen onderling enorm, wat vanzelfsprekend leidt tot heel verschillend werk.

Veel werk is schilderkunst, maar er zijn ook sculpturen, foto's en textielkunst te zien. 'Kijkend naar de rijke visuele taal van deze kunstenaars, voel je de lange geschiedenissen, vele ervaringen – ook traumatische – en grote verhalen die er klaar voor zijn om

Jonge Afrikanen werken vooral figuratief en nemen zichzelf als vertrekpunt

verteld te worden', schrijft Roos in de catalogus. De aandacht in het Westen voor hedendaagse Afrikaanse kunst neemt al langer toe. Van nature is de kunstwereld geïnteresseerd in nieuwe markten. Lang was Azië populair, nu Afrika. In Londen bestaat sinds 2013 de grote kunstbeurs 1-54, genoemd naar het aantal landen dat het continent rijk is. Inmiddels is de beurs uitgebreid naar New York en Marrakech.

Progressief en tolerant
Stefan van Raaij, directeur van het Cobra Museum, woonde lang in Londen. 'Toen ik begin jaren negentig vertrok naar Londen, dacht ik dat Nederland heel progressief en tolerant was. Maar toen ik vijf jaar geleden terugkeerde uit het buitenland realiseerde ik me dat we hier echt niet zo ver zijn.' Hij noemt de Nederlandse maatschappij 'best traag'.

Ook Parijs heeft inmiddels een speciale kunstbeurs voor Afrikaanse kunst: Also Known As Africa (AKAA). Deze kunstbeuren zijn niet de enige factoren die de populariteit van jonge Afrikaanse kunst voeden. Op het Afrikaanse continent zelf groeit het aantal ateliers, galeries en kunstbeuren sterk en er zijn biënnales in Dakar, Kampala en Congo. Ook ontwikkelt zich in Afrika een steeds welvarender middenklasse, die interesse heeft en deze kunst koopt.

Mondialisering en sociale media spelen eveneens een belangrijke rol. Zo heeft de Black Lives Matterbeweging een sterke impuls gegeven aan de aandacht voor kunst van zwarte makers. Het gerenommeerde kunsttijdschrift ArtReview zette eind 2020 de BLM-beweging op nummer 1 in zijn jaarlijks top 100 van belangrijkste

factoren die van invloed zijn op ontwikkelingen in de hedendaagse kunstwereld. Het bewustzijn van culturele instellingen wereldwijd werd aangesproken, en overal gingen men aan de slag met diversiteit en inclusie. Ook werden kwesties als representatie van kunst en het verhaal dat met tentoonstellingen wordt verteld urgent. Vooral in de Verenigde Staten was dit zichtbaar; verschillende musea verkochten collectiestukken om Jonge Afrikaanse kunst aan te kopen.

Ook in Nederland kwamen musea in beweging. De dit voorjaar verschenen documentaire *White Walls on walls* geeft een boeiende blik achter de schermen van het Stedelijk Museum in Amsterdam. In 2020 besloot het Stedelijk om ten minste de helft van het aankoopbudget te besteden aan kunstenaars van kleur en buiten West-Europa en Noord-Amerika.

De film laat zien hoe de staf van het museum worstelt met de representatie van de collectie, de definiëring van termen als 'van kleur' of bepalen wat 'inclusiever formuleren' voor hen betekent. Dat het Stedelijk in 1957 nog pionier was met een tentoonstelling getiteld 'Hedendaagse Negerkunst uit Centraal-Afrika', is in deze tijd nauwelijks meer voorstelbaar.

'Ik snap dat er door musea wordt geworsteld met de representatie van kunst door zwarte makers, juist omdat het er zo dik bovenop

Links: 'Untitled (Epilogue III), Catania, Italy' (2016), Dawit L. Petros; midden: 'I See You From a Distance #07' (2019), Tyna Adebawale.

ligt', zegt kunsthistoricus Rosalie van Deursen. Zij houdt zich al langer bezig met Afrikaanse kunst. 'In allerlei vakgebieden wordt verder dan de westerse wereld gekeken, bijvoorbeeld in de muziek. Maar in de kunstgeschiedenis niet, en dat is gek. Ik ben daarom in 2008 World Art Studies gaan volgen.' Deze studie pleit voor een opheffing van het eurocentrische denken en van het verschil tussen westers en niet-westers.

Geen kip
Van Deursen merkte dat in Europa een stereotiepe beeld heerste van Afrikaanse kunst en wilde dat doorbreken. Ze studeert de website urbanafrikanis.com, waarop ze interviews met en reportages over Afrikaanse kunstenaars verzamelt. Ook organiseert ze reizen naar Afrikaanse steden en biënnales op het continent.

'In het begin was er geen kip van de musea te vinden op die Afrikaanse beurzen en biënnales', vertelt Van Deursen. 'Daar komt langzaam verandering in, maar ik vind het jammer dat vaak dezelfde grote Afrikaanse namen worden aangekocht. Instituten reizen weinig, dus kopiëren ze elkaar.'

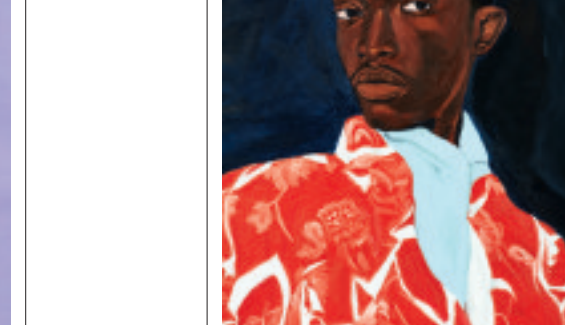
'Kunstenaars van kleur verdienen dat we goed kijken naar de kwaliteit van hun werk'

Rechts onder: Een titelloos werk van Stacey Gillian Abe uit 2022.

'Odion' (2021), Matthew Egunuon. Hij maakt zijn kunst in de Nigeriaanse stad Lagos.

De expositie *Africa Supernova*, over hedendaagse Afrikaanse kunst, is tot en met 7 januari te zien in Kunsthall KAdE, in Amersfoort.

Marianne Splint, directeur van Kunsthall Rotterdam, hoeft niet te worstelen met de vraag welke werken te kopen, want de Kunsthall heeft geen eigen collectie. 'Museumdirecteuren met een vaste collectie – vaak bestaand uit veelal witte makers – waartoe ze zich moeten verhouden, benijd ik niet.'

De Kunsthall heeft de vrijheid altijd actuele programma's te maken en zo vorm te geven aan diversiteit en inclusiviteit. 'Bij de Kunsthall begint alles wat we doen met samenwerkingen', vertelt Splint. 'Door partnerschappen aan te gaan met diverse organisaties leren we veel. Zij zijn de stem van gemeenschappen en cultureel onderstromen die niet altijd hun weg vinden naar ons.'

Stromannen
De toegenomen populariteit van Afrikaanse kunst speelt ook een rol bij veilinghuizen en de uitreiking van kunstprizen. Ron Mandos, galeriehouder met ruime ervaring op de internationale kunstmarkt, vertelt: 'De afgelopen vijf, zes jaar zag je op veilingen van Christie's en Sotheby's soms dat kunst van kleur er vrij kunstmatig bij werd gehaald. Het lijkt dan met alsof de kunstenaar een beetje heeft geproefd van de prijzen. Dat is natuurlijk niet zo.' Ook leken de prijzen weleens kunstmatig te worden opgevoerd. 'In de wandelgangen gaan wel verhalen over stromannen die tijdens veilingen de prijzen opvoeren.'

Ook bij het toekennen van kunstprizen lijkt het grotere bewustzijn sinds Black Lives Matter een rol te spelen. 'Bij de uitreiking van prestigieuze kunstprizen merk je dat jonge Afrikaanse kunstenaars in ieder geval niet worden uitgesloten', zegt Mandos. 'Je moet als jury natuurlijk gaan voor het beste werk, maar diversiteit speelt nu ook mee.'

Als er al sprake is van positieve discriminatie, kun je de vraag stellen of dat verkeerd is. Veel jonge Afrikanen hebben immers een andere uitgangspunt. Karlijn Bozop, van Homecoming Gallery, vertegenwoordiger van enkele gewilde Afrikaanse fotografen: 'Het is nogal een verschil of je begint met fotografieren met de oude iPhone van je vader in Accra, of dat je een kunstacademie doorloopt in Europa. Afrikaners ouders zien hun kinderen logischerwijs liever een zekerder carrièrepad bewandelen. Vaak wordt fotograferen als een hobby gezien.'

Over de waardering van Afrikaanse kunst is ook veel te zeggen. De eurocentrische blik op kunst werkt vertroebelend bij het beoordelen van de kwaliteit van Afrikaanse kunst. Stefan van Raaij: 'Je moet heel nieuwsgierig zijn naar de ander. Als je alleen maar de westerse kunstgeschiedenis loslaat op jonge Afrikaanse kunst, kom je nergens.'

Van Deursen benadrukt de noodzaak om de afkomst van kunstenaars los te koppelen van hun werk. 'Kunstenaars van kleur verdienen het dat we goed kijken naar de kwaliteit van hun kunst. Als we dat niet doen, krijg je per-verse prikkels.'

Pieter en Carla Schulting kijken bij het kopen van kunst alleen naar wat zij mooi vinden. 'We staan aan het begin van een golf van nieuwe Afrikaanse kunst, die in de kunstcanon zou moeten worden opgenomen. Het is bijzonder om deel uit te maken van dat proces.'

TENTOONSTELLING

De expositie *Africa Supernova*, over hedendaagse Afrikaanse kunst, is tot en met 7 januari te zien in Kunsthall KAdE, in Amersfoort.